

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата філологічних наук,
доцента Ісаєвої Оксани Степанівни
про дисертаційне дослідження **ВАНГ ЮНГМІНГА**
«ПРАГМАТИКО-КОГНІТИВНІ ТА СЕМАНТИКО-ФУНКЦІЙНІ
АСПЕКТИ ЗАПОЗИЧЕНЬ МІЖ РІЗНОСИСТЕМНИМИ МОВАМИ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, КИТАЙСЬКОЇ ТА ЯПОНСЬКОЇ МОВ)»,

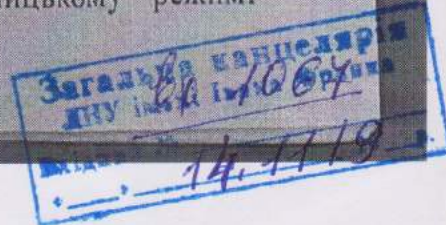
подану до спеціалізованої Вченої ради К 35.051.15 у Львівському
національному університеті імені Івана Франка
на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук,
спеціальність 10.02.17 – порівняльно-історичне
та типологічне мовознавство

Неоднорідність лексичного складу – іманентна риса словника природніх мов. Запозичення виявляються вагомими слідами та свідченнями перетину, впливу та збагачення картин світу у відповідних мовах. Вони також торкаються досвіду носіїв цих мов.

Різностороннє вивчення запозичень належить до давньої тематики мовознавства. Водночас інвентаризація та осмислення запозичень, особливо різними цікавими новими іпостасями мов, які можна прирівняти до нових пар мов, є сучасною актуальною та активною проблематикою хоча б у контексті Світового атласу запозичень Гаспельмата-Тадмора. Це проект, який потенційно буде відкритим завжди, адже запозичення між мовами є активним, нескінченним процесом.

Рецензована кандидатська дисертація про вияви взаємного перетину і збагачення лексиконів англійської та китайської мов під час їхнього побутування у сучасному світі та впродовж культурно-історичних словникових взаємин між цими мовами у минулому нам видається своєчасною.

Ця тематика має багату, зокрема і дуже сучасну літературу. Зібрано та опрацьовано її репрезентативний корпус. Чимало авторів є зовсім невідомими або мало відомими у нашому науковому просторі. Існують також сучасні, ще не описані у не зведені у модерному дослідницькому режимі

запозичення під час типологічно відмінного трансмовного переходу та набування нового середовища побутування таких одиниць.

Похвальною також є спроба текстизації аналізованих лексем у цільовій мові. В обраних та винесених на суд читача випадках синезизми показані контекстуально на підставі різноманітних джерел, але також і конкордансно, передусім із запитів до корпусів та частково на підставі текстових ілюстрацій у лексикографії. Що ж до англіцизмів, то їхня контекстуалізація у праці виглядає з однієї сторони більше фрагментованою, але водночас і більше цільовою. Для підтвердження своїх спостережень дисертант наводить вибіркочу контекстуалізацію англіцизмів у китайському мовленні. Така виправдана практика виглядає непоширеною, проте вартою наслідування у кандидатських дисертаціях з типології.

Аналіз англіцизмів у мандаринському варіанті (діалекті) китайської мови у дослідженні зосереджено на чистоті та перетині рівнів цільової мови при запозиченні лексеми. У цьому праця дисертантна робить свій посильний внесок до контактної лексикології англійської та китайської мов. Дисертант виявляє здатність самостійно аналізувати та класифікувати значний, але водночас і поповнювальний, обсяг лексичного матеріалу. І це вміння виглядає дуже суттєвим для рівня його професійності як лінгвіста-типолога.

Вивчення процесів англізації лексичного складу китайської мови охоплює акроніми та власні назви. Також виявлено роль низки японських посередників у запозиченні англіцизмів та китаїзмів до відповідної цільової мови.

Отже, достовірність і новизна наукових положень, сформульованих у дисертації, забезпечена достатнім ступенем їх обґрунтованості та повнотою викладу. Загальні висновки чіткі, добре структуровані і аргументовані, відображають підсумки результатів дослідження і підтверджують досягнення мети роботи.

від англійської мови, а саме китайської мови.

Історично так склалося, що у світовому атласі англійської мови у всіх її взаємодіях з іншими мовами проблематика контактної синології ніби доганяє інші контактні проблематики. Давніші дослідницькі зусилля англійських варіантологів відбувалися в Африці, також на Філіпінах та в Індонезії (останні головню зі сторони австралійських дослідників), особливо в Індійському ареалі. Помітна дослідницька активність щодо опису та кодифікації англо-японських лексичних контактів.

Китайські мовні ареали у південно-східній Азії як середовище побутування також і англійської мови привернули ширшу увагу дослідників не так давно. А останні – це не тільки відносно краще вивчені Гонконг (завдяки численним працям Кінгслі Болтона та низки інших авторів) та Сінгапур, а також дуже цікавий продукт активної креолізації – сінгліш, але й поступальний шлях англійської мови у Китайській Народній Республіці і так би мовити нове в англійській мові з Китайської Народної Республіки.

Таким безпосереднім продуктом, цікавим соціолінгвістам, є так звана екзогенна норма China English. Але з огляду на соціокультурний розвиток нового Китаю та, особливо, активність процесів експансивної модернізації вже зовсім сучасного Китаю саме звідси відбувається вихід лексичного матеріалу і цікавого відкритого і прихованого (синтагмованого) впливу на живу варіантографію англійської мови.

Усе досі сказане дозволяє ствердити, що дисертація випускника аспірантури кафедри англійської філології Львівського національного університету ім. Івана Франка, громадянина Китайської Народної Республіки Ванга Юнмінга є актуальною. В одному, виконаному із сучасних позицій, апробованому у публікаціях (загалом 15 позицій, із достатньою кількістю статей у фахових та закордонних періодичних виданнях) дослідженні зроблена ретельна спроба вивчити культурно-позначальний, цільово-мисленнєвий, смисловий та функційний потенціали синісизмів в англійській мові та англіцизмів у китайській (мандаринській) мові.

Отже, автореферат і опубліковані Ванг Юнгмінгом наукові праці повністю відображають зміст дисертації, структуру, основні положення та висновки наукового дослідження.

Позитивно оцінюючи проведені дослідження, вважаємо за доцільне, крім уже згаданих, висловити ще певні зауваги і побажання:

- 1) На фоні ретельного опису запозичень дисертант не зосередив співмірної уваги на аналізі чинників, які виправдовують і умотивовують ці запозичення неослівленими концептуальними лакунами у реципієнті перед процесом запозичення. Адже причини якого запозичення може бути чимало, а самі запозичення є свого роду уособленням збагаченої концептуальності цільової мови;
- 2) Хотілося б почути більше з приводу мотивації дисертанта щодо ролі японської мови у матеріалі дисертації. Чи справді однакова її роль в обох скерованостях взаємодії і чи немає статусної незбіжності між посередниками та відповідниками поза лексичними парами англо-китайського контактування.
- 3) Чи становить перспективу подальше вивчення тематичної сітки запозичених лексем до китайської та англійської мови. Селективність концептосфер у взаємному контактуванні лексиконів англійської та китайської мови, можливо, не виключає відповідної таксономічної сітки.
- 4) Чи вибір китайських англіцизмів допускає абсолютне числення за десятьма типами міжрівневих чинників трансферності. Адже у загалом інформативному додатку Б окремі приклади виглядають синкретичними.

Висловлені зауваження мають частково дискусійний характер. Вони можуть також свідчити про перспективність подальшого вивчення дисертантом обраної для аналізу теми китайсько-англійських та англо-

Дисертант зумів віднайти сучасний цікавий ракурс погляду на синісизми у тілі словника англійського реципієнта, об'єднавши ніби "класику жанру" у постаті лексикографії (хоча, щодо обраного об'єкта вивчення, це – головню дуже нові та маловідомі щодо наповнення, принаймні у нас, словники двох азійських варіантів англійської мови) та "ластівку жанру" в особі варіатографічно зорієнтованого, ще мало застосовуваного в англістиці, текстового корпусу GloWbE. Принагідно зауважимо, що у дисертації помітна також реальна і похвальна спроба залучити до аналізу синісизмів матеріал низки інших корпусів англійської мови, а також низку реєстрів запозтчень, які доповнюють існуючу лексикографію. Все це дає підстави нашого експертного твердження про повноту аналізу та достовірність отриманих у дисертації результатів.

Саме такий перетин двох ракурсів аналізу мало вивченого, нового лексичного матеріалу англійської мови дозволяє дисертантові запропонувати ефективну та доцільну методику аналізу. Виправданою також виглядає структура дисертації загалом та послідовність подачі матеріалу у першій частині другого розділу праці. Тут, а також у додатку А відчутний наголос на культурну та етнолігвальну поліцентричність опису. Втілена до додатку А система маркування одиниць на підставі їхньої адстратно-кодифікаційної екології може становити перспективу подальшого вивчення. Адже охопити усі аспекти цієї проблематики не так просто з огляду на обмеженість обсягу кандидатської дисертації.

Помітно, що у цьому контексті дисертант запропонував власну етимологію декількох зголошених у спеціальній літературі та не до кінця зрозумілих китаїзмів. Тут як **критичне зауваження** рецензента відзначимо, що нам хотілося б краще зрозуміти підстави визначення етимологічної адстратності китаїзмів. Про це дисертант згадує лише побіжно в аторефераті (дуже цікава рубрикація китаїзмів із шкалами їхньої корпусної рекурентності на с. 12) і трішки, але не набагато повніше у самій дисертації.

Водночас лінгво-етимологічна компетенція дисертанта як носія

джерела документування таких запозичень.

У контексті жвавого інтересу багатьох відомих у світі дослідників до цієї проблематики помітна скромна кількість праць, які б намагалися осмислити китаїзми та англіцизми у спільному контексті та спільній методиці вивчення. Проте саме такий підхід виглядає цікавим з погляду сучасних завдань типологічного та зіставного мовознавства. Ці завдання загальноскеровані на матеріалізацію широкої дивергентно-конвергентної ідеології пошуку лінгвістичного матеріалу та його аналізу.

Існує мовознавча традиція вивчення англіцизмів у китайській (мандаринській) мові авторів з Китайської Народної Республіки. Вона фактично мало відома західній лінгвістиці та зовсім невідома в українському мовознавстві.

Зараз відбуваються активні процеси щодо розширеного побутування англійської мови у світі. Тут можна згадати не тільки давніше відому теорію класика англійської варіантології Б. Качру, теорію поліцентричності та етноваріативності соціолінгвістичної функціональної парадигми англійської мови, опрацьовувану свого часу також і в українській англістиці, теорію "усе більшої кількості англійських мов" та глобальної англійської мови, але й новіші теорії диференційованих стадіальності та кодифікації у процесах поширення англійської мови (школа відомого німецького ареального лінгвіста та соціолінгвіста Е. Шнайдера), оновлену теорію так званих англійських трансмовних лексем (раніше у нашій традиції їх називали інтернаціоналізмами), теорію англоверсалій тощо.

Дисертант виявляє добру обізнаність та здатність інтегрувати до потреб власного дослідження широкі надбання сучасної порівняльної лексикології і лінгвістичної типології, а також знання та чуття джерел і ресурсів, необхідних для сучасного дослідження.

Англійська мова крокує світом. І в цих активних процесах англізації світового мовного простору не можна не помітити неозорого демографічного океану другої, ще більшої мегамови сучасності, зовсім типологічно відмінної

мандаринської норми, із певним знанням кантонської норми та знанням системи японської мови створила підгрунтя для укладення репрезентативного корпусу англіцизмів у китайській мандаринській мові.

Загалом запропонована методика вивчення обраного для аналізу матеріалу у рецензованій дисертації цікава своїм поєднуючим підходом до верифікації двох класів запозичень між типологічно роздільними системними координатами. Це традиційні для нашого мислення координати номінативної системи словника англійської мови та координати і, звідси, засвоювальні імперативи, силабо-ідеографної ієрогліфної системи мандаринського лексикону.

Очевидно, що засвоєння лексичних надходжень у цих координатах має свої суттєві особливості. Впродовж дослідження дисертант намагався обґрунтувати збалансований, опертий на зібраному матеріалі, погляд на сучасні вияви матеріалізації англо-китайських лексичних взаємин.

Внаслідок фіксації результатів щільного, культурнотрегерського, історичного, кодифікованого та живого онлайнного (на підставі аналізу блогів користувачів з лінгвістичним та загальним кругозором) контактування, як зумовленого реаліями, так і вільного від культурних конститuentів, та накладання лексичного матеріалу цих двох мов на підставі схрещення суцільних та перерваних вибірок китаїзмів та англіцизмів дисертант уклав, спараметризував та доволі повно описав два нових лексикографічних об'єкти. До тепер вони існували у розкиданому та до певної міри фрагментованому і, загалом, неповному представленні. У цьому підсумку вбачаємо основну значимість отриманих у дисертації результатів аналізу.

Методика опису цих результатів у дисертації адекватна природі обраного для аналізу об'єкта наукового вивчення. Вона органічно багатоступінчата та різноспрямована з огляду на двояку векторність вивчення процесів активної лексичної взаємодії та історичних лексичних відносин у дисертації. Ці методи добре описані та, найвагомніше, – згодом ефективно застосовані у самій дисертації – у третьому параграфі першого розділу

дисертації. З таких, що заслуговують бути згаданими щодо новизни та вагомості для спеціальності типологічного та історично-порівняльного мовознавства, різноманітні вияви методу динамічної еквівалентності при міжсистемному переході лексичного матеріалу, метод реконструкції взаємного перетину концептосфер при контактуванні різнотипологічних лексиконів (вдало проілюстрований цікавими прикладами в останньому параграфі **третього розділу дисертації**), різноманітні методи смислового та адаптивного аналізу чужого (щодо типологічності англійського лексикону) матеріалу синісизмів у більшій частині першої та цілій другій рубрикаціях **другого розділу праці**. Саме у цих підрозділах тексту дисертації разом із матеріалом двох долучених до дисертації додатків (додатку А та особливо додатку В) подано справді ще необіговий, новий матеріал для ареальної та контактної лексикології сучасної англійської мови.

У частині синісизмів виглядає перспективним погляд дисертанта на Словник європейських англіцизмів Манфреда Горлаха. Згадана у передмові цього словника можлива екстраполяція англіцизмів на китайську мову ще очікує своєї повної реалізації. Другий, п'ятий та шостий параграфи **третього розділу праці** відзначаються багатством та насиченістю фактичного матеріалу. Він виявляє цікаві ракурси етносемантики та мовленнєвого мислення у цільовій мові при здійсненні та, особливо, при закріпленні англо-китайського лексичного контактування.

І зібраний та систематизований матеріал, і аналітичний опис цього матеріалу у дисертації відзначається переконливими ознаками новизни проведеного дослідження. Запропоновано внутрішньо-системний аналіз і синісизмів, і англіцизмів. Вперше зосереджено увагу на вичерпності щодо теперішнього стану синісизмів різної природи, а також на широких, але далеких від всеохопних, словотворчих та смислових процесах у їхньому середовищі. Китайські англіцизми теж виявляють внутрішньо-системні відносини на підставі набору змінних ознак із перетином загальної та пропріальної сигніфікативності та транспозиції внутрішньої форми

китайських лексичних взаємин і суттєво не применшують рівня науковості та загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Отже, на основі аналізу дисертації, автореферату і публікацій дисертанта зроблено висновок, що проведене дослідження є сучасною, актуальною, самостійно виконаною науковою працею, яка має вагомое теоретичне та практичне значення для викладання загальної та азійської варіантології англійської мови, для лекційних курсів та практичних занять з культурної лінгвістики та міжкультурної комунікації на відділеннях англійської та китайської філологій в Україні та Китайській Народній Республіці, а також у лексикографічній роботі.

Підсумовуючи вище зазначене, вважаю що дисертація Ванг Юнгмінга «Прагматико-когнітивні та семантико-функційні аспекти запозичень між різносистемними мовами (на матеріалі англійської, китайської та японської мов)» є завершеним науковим дослідженням, має теоретичну і практичну значущість, яка відповідає вимогам пп. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.17 – порівняльно-історичне та типологічне мовознавство.

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук, доцент

доцент кафедри латинської та іноземних мов

Львівського національного медичного

університету імені Данила Галицького

О. С. Ісаєва

ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕННИ СЕКРЕТАР
Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького